

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Lucia Farras Laskurain

*Bergara,
Gipuzkoa
(1926)*

Aurkibidea

Biografia

San Antonio auzoan jaioa. Hiru ahizpatan zaharrena; bigarrena oso gazterik hil zen. Ama bertakoa zuten, eta aita, berriz, gasteiztarra. Amak Algodoneran egin zuen lana ezkondu arte. Aita, Ramon Farras, ofizina batean zebilen; Izquierda Republicanako kidea zen, eta gerra hastean komisario izendatu zuten. Hainbat kartzelatan eduki zuten preso. Ama-alabak, berriz, ihesi ibili ziren batetik bestera, hiru urtean: Cantabria, Asturias, Katalunia, Frantzia... Bueltan, Gasteizera joan zen ikastera, amonaren etxera. Baina idazkari ikasketak bertan behera utzita bueltatu behar izan zuen Bergarara, 1943an aita kolpera hil zitzaielako. Osabaren torloju-lantegian hasi zen lanean, administrari moduan. Eta 38 urtean ibili zen lan horretan. Bergarar batekin ezkondu zen, eta alaba bat izan zuten.

Zintak

BER-317

- **Proiektua:** Bergarako emakumea eta lana
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin - Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2013-01-21
- **Iraupena:** 70 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin

BER-318

- **Proiektua:** Bergarako emakumea eta lana
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elexpuru, Juan Martin - Etxeberria, Idoia
- **Data:** 2013-01-21
- **Iraupena:** 87 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. Aita hil kartzelatik irten eta urtebetera

- **Erref:** BER-317/001
- **Iraupena:** 0:01:55. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:01:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Katalana lehen abizena, aitona katalana zelako. San Antonion jaio eta bizi. Aita Gasteizkoa eta ama Bergarakoa. Ama Algodonerako langilea, ezkondu arte. Aita bulegaria. 43 urterekin hil zen bat-batean, kartzelatik irten eta urtebetera.

2. Kontabilitatea eramaten torloju-fabrikan

- **Erref:** BER-317/002
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:01:55. **Bukatu:** 00:02:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Aita hil zenean Idazkaritza ikasketak egiten ari zen Lucia Gasteizen. Ikasketak utzi eta bulegari lanetan hasi zen osabaren torloju-fabrikan. Mekanografia ikasi zuen Bergaran. 38 urte egin zituen fabrikan. Itxi zenean, bederatzi urte falta zitzaion erretiro adinera heltzeko.

3. Idazkari ikasketak utzi eta osabaren lantegiko bulegora

- **Erref:** BER-317/005
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:03:26. **Bukatu:** 00:05:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Aita kultura handikoa zen. Atzerrian egonda zegoen hizkuntzak ikasten. Frantziatik 1939an itzuli zirenean, Gasteizera joan ziren hiru ahizpak izebaren etxera, eta hango ikastetxe batean sartu ziren. Hil zen ahizpa Magisteritza ikasten ari zen. Aita hil zitzaionean lanean hasi behar izan zuen, eta denetik egiten ikasi zuen osabaren lantegiko administraritzan.

4. Aitajaunak eta amandreak sortu zuten Gasteizko lehen batzokia

- **Erref:** BER-317/006

- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:05:05. **Bukatu:** 00:07:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Aita ezagutzeko astirik ez zuten izan ia gerraren eta kartzelaldiaren erruz. Amandrea Eskoriatzakoa zen, eta Las Dos Hermanas jatetxea sortu zuen Gasteizen. Aitona katalana zen, Lleidakoa. Gasteizera etorri zen soldadu eta han ezagutu zuen amona. Gasteizko lehenengo batzokia eurek sortu zuten. Jose Antoni Agiriano politikoa Luciaren lehengusua da.

5. "Erderaz egin bihar da" esaten zien amandreak

- **Erref:** BER-317/007
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:07:07. **Bukatu:** 00:07:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Nortasun handiko emakumea zen amandrea. Euskaraz ondo zekien baina ez zitzaion gustatzen egitea. "Erderaz egin bihar da" esaten zien eurei. Baserritik erdaraz ikastera joandakoa zen bera. (Gogoan izan Gasteizko lehen batzokiaren sortzailea izan zela, Olagibel Kalean).

6. Ihesi Bergaratik Asturiasera, Frantziara eta Kataluniara

- **Erref:** BER-317/010
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:08:30. **Bukatu:** 00:10:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Mojetan ikasi zuen bederatzi urte arte. Gerra irailaren 23an heldu zen Bergarara eta 21ean alde egin zuten. Bergaratik Castrora joan ziren, handik Cabezón de la Sal-era. Han amak oiha-fabrika batean egin zuen. Handik Ribadesellara; eta handik barkuz Frantziara. Frantziatik trenez Kataluniara. Bergarar askok egin zuten ibilera bera.

7. Ama hiru umerekin mendiz muga zeharkatzen elurretan

- **Erref:** BER-317/011
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 00:10:16. **Bukatu:** 00:12:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Gironako herri batean hartu zuten ostatu, Osor-en, apaizaren etxean, hau ihes eginda zegoen eta. Bartzelonan Francoren tropak sartzen hasi zirenean, Mollóra, Frantziako mugara, joan ziren kamioietan. Azken zatia oinez mendian gora eta behera, elurretan. Ama hiru umerekin, maleta guztiak galduta. Bergarako jendearekin elkartu ziren. Muga zeharkatu zutenean jendarmeei arakatu egin zituzten.

8. Fréjus-eko kontzentrazio-esparruan ia urtebetez

- **Erref:** BER-317/012
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:12:55. **Bukatu:** 00:13:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Fréjus-eko kontzentrazio esparrura eraman zituzten. Gaztelu eta guztiko etxalde handi bat zen. Soldadu senegaldarrak zituzten zaintzen. Txarrak ei ziren. Ia urtebete egin zuten han.

9. Aita Argeles-etik Gursera eta Gurs-etik Biarritzera

- **Erref:** BER-317/013
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:13:48. **Bukatu:** 00:15:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Aita Argelès eta Gurs-eko kontzentrazio-esparruetan egon zen. Gero Euzko Jaurlaritzak Biarritz ondoan atondutako etxe batera eraman zuten, izeba moja bati esker. Hainbat bergarar elkartu zen han: Unzurrunzaga, Amenabar, "Baxarte", Luis Perez...

10. Capvern-en familia elkartuta

- **Erref:** BER-317/014
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:15:45. **Bukatu:** 00:17:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Biarritzetik Tarbes ondoko Capvern herrira eraman zuten. Han familia elkartuta egon zen. Aitak egunez kanpoan lan egiten zuen eta gauean etxeratzen zen. Bi bergarar ekartzen zituen domeketan bazkaltzera. Amak garbitzen zizkien arropak. Askako izotza apurtu behar izaten zuen arropak aklaratzeko. Etxetik astebeterako irteten zirelakoan eta ia lau urte egin zituzten hortik zehar. 1936an irten ziren eta 1940an itzuli.

11. Ama-alabak Bergarara, aita Bartzelonako kartzelara

- **Erref:** BER-317/015
- **Iraupena:** 0:01:49. **Hasi:** 00:17:07. **Bukatu:** 00:18:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Canfranc-etik zeharkatu zuten muga amak eta hiru alabek. Autobusean ekarri zituzten Donostiara. Komisarian mila paper egin eta gero heldu ziren etxera. Aita Frantzian geratu zen, baina handik gutxira, bere kontrako kargurik ez zegoelakoan, itzultzea erabaki zuen. Bila joan zitzaizkion Canfranc-era Bergaratik, baina muga zeharkatu bezain laster atxilotu eta Huescako kartzelara eraman zuten. Handik Bartzelonako Modelora.

12. Kartzelatik irten eta urtebetera hil zen aita

- **Erref:** BER-317/016
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:18:56. **Bukatu:** 00:20:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

"Niño de Oro" bergararrarekin egin zuten zenbait gestio eta lortu zuten aita Bartzelonatik Bilboko Larrinaga kartzelara ekartzea. Kartzelatik irten eta urtebetera hil zen, bat-batean, 43 urterekin. Alabak ez ziren joaten aita bisitatzerara. Aitak esaten zuen kartzela-zainak baino txarragoak zirela mojak. Aitaren anaia apaiza zen, baina ez zion ezertan lagundu.

13. Bandera errepublikanoari kolore horia josi arazi amandreari

- **Erref:** BER-317/017
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:20:58. **Bukatu:** 00:22:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Etxera itzuli zirenean, etxea hutsik aurkitu zuten. Idazteko makina ere harrapatu zieten. Ihes egiterakoan errepublikako bandera utzi zuten jarrita balkoian. Frankistek morearen gainetik horia josi arazi zioten amandreari, eta ez zioten kentzen utzi haizeak eta euriak hondatu zuen arte.

14. Liburuak latorrizko kaxetan ortuan ezkutatuta salbatu

- **Erref:** BER-317/018
- **Iraupena:** 0:00:55. **Hasi:** 00:22:40. **Bukatu:** 00:23:35

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Amandreak aitaren paperak desagerrarazi behar izan zituen, baina Perez Galdósen "Episodios Nacionales" bilduma osoa salbatu zuen, latorrizko kaxetan ortuan lurperatuta. Oso estimu handitan zituen aitak liburuok.

15. Aita Izquierda Republicana-ko burua

- **Erref:** BER-317/019
- **Iraupena:** 0:00:37. **Hasi:** 00:23:35. **Bukatu:** 00:24:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Aita errepublikanoa zen, Izquierda Republicana-koa. Komisario politikoa izan zen gerra sortu zenean (1936ko udan). Errepublikaren bandera ipinita dute etxean. Herriko karlista batek eta osaba apaizak kentzeko eskatu izan diete, baina ez dute kenduko.

16. Bergarako errepublikano nabarmenak

- **Erref:** BER-317/020
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:24:12. **Bukatu:** 00:26:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

Laburpena:

<p>Centro Republicanoa lehenengo Mujika Ferreteriaren gainean egon zen (Bidakruzeta Kalea), eta, gero, Ollagorra Tabernan (Barrenkale). Mujika, Mazorriaga, Berroia, Bilbao, Luis Perez gogoratzen ditu gizonezkoen artean eta Maritxu Lopez "La Rubia Peligrosa", Marina Ilarduia, Pia García, emakumeen artean. Neska ederrak ei ziren.</p>

17. Alcalá Zamorari berak eman zion lore-sorta

- **Erref:** BER-317/021
- **Iraupena:** 0:01:30. **Hasi:** 00:26:25. **Bukatu:** 00:27:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

Alcalá Zamora (Errepublikako Presidentea) Bergarara etorri zenean Luciak eman zion lore-sorta. Bergarako emakume errepublikanoen izenak berriz:

Maritxu Lopez "La Rubia Peligrosa", Marina Ilarduia, Bakaikoa... Dantzaldiak egoten ziren egoitzan. Francisco Aranak jotzen zuen pianoa.

18. Antzerkia errepublikanoen egoitzan

- **Erref:** BER-317/022
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:27:55. **Bukatu:** 00:29:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

Laburpena:

<p>Antzerkiak ere egiten ziren Centro Republicanoan. Aitak erosten zituen libretoak. Oraindik etxean dute "Manitas de plata" izenekoak. Neskek ere egiten zuten; Bakaikoanekoa, Ilarduianekoa, Florentina... ditu gogoan</p>

19. Batzokian antzerkia egiten zuten emakumeak (1)

- **Erref:** BER-317/024
- **Iraupena:** 0:02:08. **Hasi:** 00:29:25. **Bukatu:** 00:31:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak

Laburpena:

Batzokiaren ere egiten ziren antzerkiak. Regil ahizpak (Lucia, Francisca eta Eugenia) asko mugitzen ziren. Amenabar ahizpak ere bai, baina geroago.

20. Batzokian antzerkia egiten zuten emakumeak (2)

- **Erref:** BER-317/026
- **Iraupena:** 0:00:39. **Hasi:** 00:32:12. **Bukatu:** 00:32:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

Laburpena:

Batzokian antzerkia egiten zuten emakume batzuen izenak: Baxili Mendizabal, Regil ahizpak, Xixili Bikuñanekoa, Felisa Gabilondo "Patxikortanekua".

21. Pasaporte ateratzeko eragozpenak

- **Erref:** BER-317/028
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:33:09. **Bukatu:** 00:34:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Politika » Jarrera politikoak » Emakumeak politikan

Laburpena:

"Kanastillia" eta "Servicio Sociala" egitera behartu zuten Lucia gerra ostean. Pasaportea atera nahi izan zuenean, Eibarrera joan zen eta "certificado de penales" ez zuela eta ez zioten eman nahi. Osabarekin joan zen Bergarako kuartelera. Aitaren fitxa erakutsi eta aurpegi txarra jarri zioten. Kostata baina lortu zuen azkenean pasaportea.

22. 'Sección Femenina'n lan egitera behartuta

- **Erref:** BER-317/029
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:34:55. **Bukatu:** 00:36:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Politika » Jarrera politikoak » Emakumeak politikan

Laburpena:

<p>Sección Femeninan egin behar zen "Servicio sociala". Han ere behartutako jendea ibiltzen zen lanean. Arretxe abadearen arrebak nazionalistak ziren, baina behartu egin zituzten josten erakustera. Sindikatuan Maria Dolores Madinabeitia ibiltzen zen. Monzonen etxean zegoen egoitza.</p>

23. Agirrezabal ahizpei ilea moztu nazionalistak zirelako

- **Erref:** BER-317/030
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:36:32. **Bukatu:** 00:37:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Politika » Jarrera politikoak » Emakumeak politikan

Laburpena:

<p>Herriko neskak derrigortuta zeuden "Servicio Sociala" egitera. Elisabet Agirrezabalen bi ahizpak ere, Aurea eta Rosario, behartuta ibili ziren lanean egoitzan. Bi horiei ilea moztu ei zieten nazionalistak zirelako (Elisabeth Agirrezabalek, ordea, ezeztatu egin zuen bere ahizpei halakorik egin zietenik).</p>

24. Ramona Arruabarrena Bergarako kartzelan

- **Erref:** BER-317/032
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:38:32. **Bukatu:** 00:39:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Emakumeak politikan

Laburpena:

Ez du uste emakumerik kartzelaratu zutenik Bergaran gerra denboran. Baina gerra ostean Ramona Arruabarrena sartu zuten Bergarako espetxean. Orduan ezagutu zuen herriko kartzela Luciak, bisitara joanda.

25. Ollagorreneko lehenengo pisuan sozialisten egoitza

- **Erref:** BER-317/033
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:39:28. **Bukatu:** 00:40:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

Laburpena:

Sozialisten egoitza Ollagorreneko lehenengo pisuan zegoen. Estevez zen arduraduna. (Kontraesanean egon liteke gorago esandakoarekin)

26. Karliten Zirkulua eta batzokia elkarren ondoan

- **Erref:** BER-317/035
- **Iraupena:** 0:00:38. **Hasi:** 00:40:52. **Bukatu:** 00:41:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Alderdien egoitzak

Laburpena:

<p>Círculo Carlista Banco San Sebastian egon den lekuan zegoen, Bidekurutzean, batzokiaren ondoan. Carlista asko zegoen Bergaran. Regina, "Gabilondoesia", Gabilondoren emaztea, zen karlista nabarmena.</p>

27. Maria Oianguren, Bergarako lehen andreñoa

- **Erref:** BER-317/037
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:42:15. **Bukatu:** 00:43:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikastolak

Laburpena:

Maria Oianguren andereñoa izan zen umeekin atzerrira joan zenetariko bat. Bera izan zen ikastolako andereñoa gerra aurrean. Luciak dena erdaraz ikasi du, eta orain hiru bider irakurri behar izaten ditu euskarazko testuak ulertu ahal izateko.

28. Enseinanazan diferentzia handiak ikasleen artean

- **Erref:** BER-317/039
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:44:15. **Bukatu:** 00:44:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak

Laburpena:

Enseñanza diferentzia handia zegoen ordaintzen zutenen eta ez zutenen artean. Jolaslekuan ere askoz toki handiagoa zuten lehenek.

29. Aitak protesta idatzia udaletxeari moja eta fraide titulugabeek eskolak ematen zituztelako

- **Erref:** BER-317/041
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:45:28. **Bukatu:** 00:46:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Aitak esaten zuen ea zergatik fraide eta moja titulu gabeek eskolak eman behar zituzten, hainbeste maisu-maistra tituludun langabezian egonda. Protesta idatzia ere zuzendu zion udaletxeari. Kopia gordetzen du

30. Neska gutxik zuten ikasketekin jarraitzeko aukera

- **Erref:** BER-317/042
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:46:08. **Bukatu:** 00:47:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Mojak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak

Laburpena:

Hamabi bat urterekin eskola bukatu eta oihal-fabriketan sartzen ziren neskak. Gutxik izaten zuten estudiatzeko aukera. Gasteizen ikastetxean ibilitako batzuen izenak.

31. Maria Victoria Oyarzabal, Bergarako lehen emakume karreraduna

- **Erref:** BER-317/045
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:49:15. **Bukatu:** 00:49:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:

Maria Victoria Oyarzabal, Don Roman medikuaren alaba, izan zen Bergaran unibertsitate ikasketak egin zituen lehen emakumea. Farmazia ikasi zuen. Orain batzokia dagoen lekuan jarri zuen botika. Gero, ezkondu eta Malagara joan zen bizitzera.

32. Ikasketak utzi eta hemezortzi urterekin hasi zen lanean

- **Erref:** BER-317/046
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:49:50. **Bukatu:** 00:51:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

Luciak hiru urte egin zituen Gasteizko ikastetxean. Mojena zen. Idazkaritza ikasi zuen; amaitu gabe itzuli zen, osabaren lantegira. Gero, bere kasa jarraitu zuen ikasten. Bergaran mekanografia ikasi zuen Manolita Saizarrekin. Hemezortzi urterekin hasi zen lanean.

33. 53 urte zituela itxi zen bere lantegia

- **Erref:** BER-317/047
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:51:28. **Bukatu:** 00:52:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

1979an itxi zen Luciaren fabrika. 53 urte zituen, adin txarra beste lan bat bilatzeko. Behin aurrezki kutxako azterketetara aurkeztu zen. Hautagai pila ikaragarria, eta zenbait froga gainditu arren, ez zuten hartu.

34. Eibar-Txikiren tailerra

- **Erref:** BER-317/048
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 00:52:37. **Bukatu:** 00:53:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Osabena zen lantegia, "Florentino Laskurain" izena baina "Eibar-Txikin tailerra" esaten zioten. Antzuola bidean zegoen eta torlojuak eta iltzeak egiten zituzten. Hogei langile izatera heldu ziren. Bera zen neska bakarra.

35. Estraperloan erositako materiala ezkutatzen

- **Erref:** BER-317/049
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:53:37. **Bukatu:** 00:54:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Berak eramaten zuen lantegiaren administrazioa. Ikuskariei aurre egin beharra ere izaten zuen, lan-ikuskariei zein "Fiscalía de tasas" delakoei. Hauek zetoze jakitean materiala ezkutatzen ibiltzen ziren, estraperloan erositakoa izaten baitzen. Eskerrak beti norbaitek abisua pasatzen zien.

36. Marcelino "Deskarga", langile fina

- **Erref:** BER-317/050
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:54:55. **Bukatu:** 00:57:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Asteaz sei egunez egiten zuten lan. Marcelino "Deskarga", frontoiko piloten arduraduna, lan barik geratu zen tailerra itxi zelako. Edadean aurrera zihoan arren, lantegian hartu zuten. Denetik egiten zuen. Erretiroa hartzeko sasoia heldu, eta ez zuen hartu nahi. Orduko pasadizo barregarria. Erramu Zapatu arratsaldean jai hartzen zuten frontoira joan ahal izateko.

37. Hainbeste emakume eder lantegira bidean ikustea, ikuskizun bikaina

- **Erref:** BER-317/052
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:58:00. **Bukatu:** 00:58:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak

Laburpena:

Hainbeste emakume eder lantegira bidean ikustea begien gozagarria ei zen. San Antonion jendea begira egoten zen. Aitajaunak esaten zuen horrelako neska ederrak ikusteko merezi zuela atarian egotea.

38. Ezkondutakoan lana uzten zuten emakume gehienek

- **Erref:** BER-317/053
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:58:48. **Bukatu:** 01:00:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Hamalau urterekin sartzen zen neska asko lanera. Ohitura zen ezkonduetakoan lana uztea. Bera ere presionatu izan zuten baina jarraitu egin zuen, eta gustura gainera. Dena dela, ezkondata gero lanean jarraitzen zutenak ere ugari ziren.

39. Huelga gogorak Algodoneran aspaldiko denboretan

- **Erref:** BER-317/055
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 01:01:25. **Bukatu:** 01:02:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Berak Bergaran ezagutu duen lehen huelga, "Xabale" (Agustin Unzurrunzaga) hil zenean/ zutenean (1947) izan zen. Orduan Bergara guztia geratu zen. Etxean entzuna du lehen-lehen ugari izaten zirela. Polizia zaldiekin egoten zela Algodonerako zubia zaintzen.

40. "Xabale"ren heriotza eta greba orokorra

- **Erref:** BER-317/056
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 01:02:45. **Bukatu:** 01:04:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

<p>Agustin Unzurrunzaga "Xabale", Bergaran atxilotu zuten 1947ko greban. Polizian eskuetan hil zen. Batzuek diote bere burua bota zuela trenera, beste batzuek bultza egin ziotela (edo torturengatik hil zela). Bergara guztia gelditu zen. Gorpuaren zain zegoen herria; San Antonioraino ekarri zuten, baina Bergaran egin behar zitzaion harrera ikusita, berriro eraman zuten Donostiara. 1947ko maiatzean izan zen. SOS Arrazakeria-ko Agustin Unzurrunzagaren aita zen. Aita hil eta gero jaio zen Agustin.</p>

41. Bergarako emakumeak oihal-fabriketan zuten lana

- **Erref:** BER-317/057
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 01:04:30. **Bukatu:** 01:05:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debagoieneko lantegiak

Laburpena:

Luciaren amandrea Algodoneran ibili zen ezkondata gero ere, hirugarren umea izan arte. Bergarako gutxi joaten zen neskame, fabriketan lana zegoelako.

42. Amari entregatzen zion soldata

- **Erref:** BER-317/059
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 01:07:08. **Bukatu:** 01:08:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Algodoneran ibili ziren bere lagun gehienak. Irabazten zuena amari ematen zion, baita ezkondata gero ere. Uste du ez zuela kobratzen bere lanpostuari zegokion soldata. Gainera nagusiak senide izateak ez zuen horretan asko laguntzen.

43. Anbrosioren zinera joatea debekatuta

- **Erref:** BER-318/002
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:00:20. **Bukatu:** 00:01:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Zinema
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Anbrosioren zinera joatea debekatuta zuten mojetan zebiltzanean. Galdetu egiten zieten gero eskolan. Bazekiten eurak, San Antonioko endredatzaileak, joaten zirela. Bestera, "Beheko Zinera" joan zitezkeen. San Antoniokoak gorri fama zuten.</p>

44. Emakumeak ez ziren tabernetan sartzen

- **Erref:** BER-318/003
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:01:07. **Bukatu:** 00:01:58
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

<p>Emakumeak ez ziren tabernetan sartzen. Asko jota jaietan (Paskuak, San Martzial, San Pedro...) norbaitek gonbidatuz gero.</p>

45. Pol-pol mendi-taldeko kidea

- **Erref:** BER-318/004
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 00:01:58. **Bukatu:** 00:03:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Mendizaletasuna

Laburpena:

Mendian asko ibili da Lucia Pol-pol mendi-taldearekin. Gizona oso mendizalea zen. Herriko mendizaleen izenak. Emakumeak ere mordoxka ibiltzen ziren.

46. Raketistak Eibarren baina ez Bergaran

- **Erref:** BER-318/005
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:03:35. **Bukatu:** 00:04:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Beste kirol batzuk

Laburpena:

<p>Emakumeek ez zuten kirolik egiten. Amaren lehengusina eibartar bat, Pilar Agirre, raketista zen eta gaizki ikusia zegoen. Eibarkoak Bergarakoak baino espabilatuagoak ei ziren.</p>

47. Emakumeek josten ikasi behar zuten

- **Erref:** BER-318/007
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:04:50. **Bukatu:** 00:05:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak

Laburpena:

Catalina Zarauz zen josten erakusten ziena. Orduan emakume ia guztiek ikasten zuten josten. Berak ez zuen ikasi, eta jana gertatzen ere ez.

48. Emakume ile-apaindegiak

- **Erref:** BER-318/008
- **Iraupena:** 0:01:15. **Hasi:** 00:05:33. **Bukatu:** 00:06:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Orrazkerak

Laburpena:

Gaztetan ilea moztera bakarrik joaten ziren ile-apaindegira. Geroago hasi ziren permanentea eta abar egiten. San Antonion gizonena eta emakumeena zegoen. Kolean, Camachoneko gainean zegoena gogoratzen du bakarrik.

49. Aita ez zen elizara joaten

- **Erref:** BER-318/010
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:07:21. **Bukatu:** 00:08:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Luciaren aita atea zen eta ez zen elizara joaten. Eskomikatuta ei zegoen. Eurak joaten ziren, eta bataioa, jaunartzea eta dena egin zuten. Konfesatzeko ilarak egoten ziren. Orain ez dago bekaturik.

50. Besoak eta hankak ondo estalita ibili behar

- **Erref:** BER-318/011
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:08:20. **Bukatu:** 00:08:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Gorputza ondo estalita ibili behar zen. Gona eta mauka luzeak. Luciaren lagun bat mauka barik joaten zen mojetara, kontra egitearren; maukatxoak jartzen zizkioten mojek.

51. Sexu-harremanik ez ezkondu arte

- **Erref:** BER-318/013
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:09:35. **Bukatu:** 00:10:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Mutilak ez zion neskari atariraino lagundu ohi, begiluze asko egoten zelako. Ezkondu arte sexu-harremanik ez. Orain hobeto ei dago gauza, lehenengo "gatzean probatu" eta gero gustatu bazaizu, aurrera. Amak esaten zuen libertatea ez, libertinajea etorri dela.

52. Amak abadeei eta medikuei berorika

- **Erref:** BER-318/014
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:10:32. **Bukatu:** 00:11:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika

Laburpena:

Medikuei eta abadeei berorika egien zien amak. Don Serafin apaizak berorika ez egiteko esaten zion.

53. Haurra izan eta astebetera, lanera

- **Erref:** BER-318/015
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:11:08. **Bukatu:** 00:12:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Haurra izan eta zortzigarren egunera itzuli zen lanera. "Nork egin behar ditu nominak?", zioten kezkatuta. Behin bakarrik hartu zuen baja 38 urtean. Lantegia itxi aurretxoan, erori eta hanka hautsi zuen bi lekutan. Hamabost egun opor bakarrik zuten, abuztuaren 15etik 30era.

54. Amari entregatzen zioten irabazitakoa

- **Erref:** BER-318/016
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:12:44. **Bukatu:** 00:15:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amak administratzen zuen etxeko dirua, Luciak ezein senarrak irabazten zuena. Behar zutenean hari eskatu eta kito. Senarrak beti eskuan kobratu izan zuen, ez zuen txekerik onartzen.

55. 'Acción Católica'n ez zen ibili

- **Erref:** BER-318/019
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:19:58. **Bukatu:** 00:21:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Acción Católicako arduradun bat: Maritxu Alberdi, Kondekua, Satorretxetarra. Emakume asko ibiltzen ziren erakunde horretan. Lucia ez zen joaten. Josten erakusten zietela uste du, eta Monzonen etxean egon zirela. Caritas geroagokoa da; apaizek eramaten zuten.</p>

56. 'Caritas', erregimenaren adiskideentzako karitatea

- **Erref:** BER-318/021
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:21:42. **Bukatu:** 00:23:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Apaizak eta falange ingurukoak ziren; herria eta Acción Católica gobernatzeko zutenak; Caritas ere bai. Jendea laguntzeko orduan, euren sokakoekin akordatzeko ziren bakarrik. San Antonion baziren familia behartsu askoak, baina haien artean ez zen ezer egoten. "Solomilloa besapean hartuta komulgatzera jotzen zirenenendako" ei zen dena.</p>

57. Ospitaleko mojak gaixoak eta haur babes gabeak zaintzen eta eskola ematen

- **Erref:** BER-318/022
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:23:09. **Bukatu:** 00:24:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Osasun-zentroak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Ospitalean, Casa de Beneficencian, lan asko egin zuen elkarrizketatzailearen aitajaunak, Modesto Etxeberriak, administrazioa errotan. Guraso barik geratutako umeak ere batzen zituzten mojek gerra aurretik.</p>

58. Sierbak, gauez gaixoak zaintzen zituzten mojak

- **Erref:** BER-318/023
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:24:18. **Bukatu:** 00:26:23
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Sierbak (Siervas de María mojak) gaixoak gauez zaintzen zituzten. Artekalen bizi ziren. Autoeskola egiteko etxea bota zutenean, Poligonoan egin zitzaizen etxe berria. Unzeta familiak eman zituen lurak, doan, eta zaharren egoitzarenak ere bai. Eta hori "txarrak" zirela, nazionalistak ("bizkaitarrak"). Kanpotarrak ziren mojak. Lan handia egiten zuten.

59. Sor Eufemia, Ospitaleko moja famatua

- **Erref:** BER-318/024
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:26:23. **Bukatu:** 00:27:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Ospitalean Marina Orbe moja bergararra egon zen, baina denbora gutxi.

Erizaina zen. Hijas de la Caridad ziren Ospitalekoak. Sor Eufemiak urte asko egin zituen umeei eskola ematen. Omenaldia egin zioten.</p>

60. Bera "Ondarru" emaginarekin jaio zen

- **Erref:** BER-318/025
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:27:30. **Bukatu:** 00:29:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:

Emaginetatik Jesus Ibañezen ama du gogoan. Harekin jaio zen. Izena ez du gogoan. "Ondarru" esaten zioten. Geroagokoa da Mikaela. Orduan jendea etxean jaiotzen zen.

61. Karmentxu Mujika praktikantea

- **Erref:** BER-318/026
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:29:45. **Bukatu:** 00:30:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:

Praktikante moduan Karmentxu Mujika, Don Victorioren alaba, ibiltzen zen.

62. Mikaela Mujika emagina

- **Erref:** BER-318/027
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:30:31. **Bukatu:** 00:31:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Iaiotzak

Laburpena:

Mikaela Mujika emaginak zer ikasketa zuen ez daki. Gerra denboran erizain ibilitakoa zen eta gero dentista baten laguntzaile.

63. Mertxe Orueta erizaina

- **Erref:** BER-318/028
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:31:06. **Bukatu:** 00:31:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:

Mertxe Orueta praktikantea zen. Erizaintza ikasi zuen. Luciarekin batera ibili zen Gasteizko ikastetxean.

64. Maritxu Erdabide eta Maritxu Gisasola udaletxeko bulegari

- **Erref:** BER-318/030
- **Iraupena:** 0:00:37. **Hasi:** 00:32:08. **Bukatu:** 00:32:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Udaletxeko administrazioa eramaten Maritxu Erdabide eta Maritxu Gisasola ibili ziren. Karlistak ziren.

65. Fabriketarako arropa etxean josten

- **Erref:** BER-318/031
- **Iraupena:** 0:00:45. **Hasi:** 00:32:45. **Bukatu:** 00:33:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Emakume askok josten zuen arropa herriko fabriketarako makinaz etxean. Gaizki ordaindutako lana zen. Gizarte-segurantza barik, jakina.

66. Pentsiorik ez berrogei urterekin alargun geratutako amarentzat

- **Erref:** BER-318/032
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:33:30. **Bukatu:** 00:35:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak

Laburpena:

Ama alargun geratu zen berrogei urterekin, eta ez zuen inolako pentsiorik jasotzen. Donostiara erreklamatzera joan zenean esan zioten beranduago hil izan balitz baietz. Geroxeago jarri zen gizarte-segurantza. Amak esaten ei zuen Francok dena ez zuela gaizki egin.

67. Emili Egiluz errekadista

- **Erref:** BER-318/034
- **Iraupena:** 0:00:24. **Hasi:** 00:36:00. **Bukatu:** 00:36:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

Emili Egiluz errekadista trenean ibiltzen zen. Ezagutu dituen beste errekadistak gizonezkoak ziren.

68. "Angiozarko karteria"

- **Erref:** BER-318/036
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:36:56. **Bukatu:** 00:37:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:

<p>Angiozarko emakume bat etortzen zen zalgurdiarekin Bergarara. "Angiozarko karteria" esaten zioten, besteak beste, gutunak ekarri eta eramaten zituelako.</p>

69. San Antonioko koltxonerak

- **Erref:** BER-318/038
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:37:46. **Bukatu:** 00:38:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Bi koltxonera ezagutu ditu San Antonion; bata kartzelan egondako Etxanizen ama, eta bestea Errasti.

70. Arrain-saltzaileak

- **Erref:** BER-318/039
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:38:38. **Bukatu:** 00:39:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)

Laburpena:

Esku-gurdiarekin joaten ziren Antzuolara eta Angiozarrera arrain-saltzaileak. Ezagutu dituenak: Marina Arrese "Kapaiña", San Antoniokoa; Karmen "La Bermeana", Martokokoa; Morenotarrak; Txabeaneakoak, hauek furgonetarekin ibiltzen ziren, ama eta semea.

71. Matilde Traperia, emakume famosa

- **Erref:** BER-318/040
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:39:18. **Bukatu:** 00:41:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Ekonomia eta industria » Emakumeak lan-munduan (etxetik kanpo)
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Trapu-biltzaileak: "Matilde Traperia, San Antoniokoa; Fernandeztarrak; Marianillo traperoa Ozaetan. Matilde (Matilde Gomez) famatua zen; auto-stopa asmatu zuen lehena. Gizonak nobelak irakurtzen pasatzen zuen egun guztia, ez zuen golpe zorririk jotzen.

72. Emakumeak Orfeoian bai, baina musika-bandan ez

- **Erref:** BER-318/043
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:43:26. **Bukatu:** 00:44:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:

<p>Orfeoian emakume askok kantatzen zuten. Baina musika-bandan ez da egon emakumerik duela gutxi arte. Solfeo klaseak emango zituen herrian batek edo bestek, Migel Gonzalez Bastidak, esaterako.</p>

73. Santa Marina egunez hasi zen gerra

- **Erref:** BER-318/046
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:45:44. **Bukatu:** 00:47:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

<p>Gerraren hasiera kontatzen du. Santa marina eguna zen, festan zeuden. Berria jakin zutenean etxera etorri ziren arin. Aita, errepublikanoen buruzagia, berehala hasi zen mugitzen. San Antonion "kontrol" berezia jarri zuten.</p>

74. Bergaratik Castrora ihesi

- **Erref:** BER-318/047
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:47:35. **Bukatu:** 00:49:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Heldu zen ihes egiteko eguna. Hiru autotan sartu ziren familiakoak. Hurrengo astean itzuliko zirela esanez abiatu ziren hemezortzi lagun. Mioñon (Castro) senide batzuen etxean hartu zuten ostatu. Gizonak frontera joan ziren.

75. Castrotik Cabezónera, oihal-fabrikan lan egitera

- **Erref:** BER-318/048
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:49:20. **Bukatu:** 00:50:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Cabezónen de la Sal-en oihal-fabrika zegoen, eta ama lan horretan ibilia zenez, hara aldatu zen familia osoa. Zinean jakiten zituzten gerrako berriak. Behin aitak jende guztiaren aurrean iragarri zuen Molaren heriotza; jendea poz-pozik.

76. Ribadesellatik Frantziara eta handik Kataluniara

- **Erref:** BER-318/049
- **Iraupena:** 0:02:22. **Hasi:** 00:50:49. **Bukatu:** 00:53:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Ribadesellan barkua hartu eta La Rochele-ra joan ziren. Arakatu egin zituzten portuan. Handik Kataluniara zuzenean. Aitak hango Euzko Jaurlearitzako delegazioan egin zuen lan. Eurak Gironako Osor herrian egon ziren. Euskaldunek fama ona zuten herrian, andaluziarrek txarra.

77. Familia Frantziako Capvern-en errefuxiatuta

- **Erref:** BER-318/050
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:53:11. **Bukatu:** 00:55:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Frankistak sartu zirenean, ihesi Frantziara. Frejus-en egon ziren kontzentrazio-esparruan. Handik Biarritzera, eta Biarritzetik Capvern-era. 1939ko azarora arte egon ziren han. Aitak fabrika batean egiten zuen lan.

78. Frejus-eko kontzentrazio-esparruko bizimodua

- **Erref:** BER-318/052
- **Iraupena:** 0:01:53. **Hasi:** 00:56:42. **Bukatu:** 00:58:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Kontzentrazio-esparruan kartila zuten janaria lortzeko. Ama ernegatu egiten

zen abizena gaizki esaten zutelako. Bazkaria senegaldarrek gertatzen zuten. Gosea pasatu zuten orduan, baina beste lekuetan ez.

79. Euskaldun gutxi Frejuseko kontzentrazio-esparruan

- **Erref:** BER-318/053
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:58:35. **Bukatu:** 01:00:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Gaztelu handi bat, eta inguruan etxaldeak eta lurrak, hori zen Frejuseko kontzentrazio-esparrua. Penintsulako leku guztietakoak zeuden. Euskaldunak oso gutxi.

80. Amak izandako komeriak frantsesez arrautzak eskatzeko

- **Erref:** BER-318/054
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 01:00:00. **Bukatu:** 01:02:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Biarritzen oso pozik egon ziren. Ama zoratzen, euskarazkoa zelako meza eta apaiza. Asko sufritzen zuen hizkuntza ez ulertzearekin. Aitak idatziz jartzen zieten erosi beharrekoak. Capvern-en amak izandako komeriak dendan arrautzak eskatzeko.

81. Pedro Garcia adiskidearen gorabeherak

- **Erref:** BER-318/055
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 01:02:30. **Bukatu:** 01:04:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Luciaren osaba eta Pedro Garcia adiskidea Santoñan hartu zituzten preso. Gero, general baten txofer egon zen osaba eta Pedro ere haren bidez ondo kokatu zen soldadutzan. 1947an Pedrok ihes egin behar izan zuen, eta orain Grenoblen bizi da. Euren etxera etortzen zen Pedro jatera, eta sobera zuten janaria eramaten zuen etxera.

82. Miseria handia, gerra ostean batez ere

- **Erref:** BER-318/056

- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 01:04:20. **Bukatu:** 01:06:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Miseria handia egon zen gerra ostean. Gasteizen, ikastetxean zegoela, goizeko lehenengo orduan jaten zuen ematen zieten ogia. Gerra denboran, Cabezón de la Salen Euzko Jaurilaritzaren errazionamendua hartzen zuten eta ez zuten goserik pasatu. Esnea eta arroza ere izaten zuten.

83. Arropak eta gauzak galdu zitzaizkien ihesi zebiltzan denboran

- **Erref:** BER-318/058
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 01:06:45. **Bukatu:** 01:07:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Etiket eramandako arropak eta gauzak galdu egin ziren batetik bestera ihesi ibiltzean. Amak esaten zuen handik aurrera behar-beharrezko gauzak bakarrik erosiko zituela. Gerora, esandakoa ahaztu eta gauza gehiago erosten hasi zenean, adarra jotzen zion osabak. Asko pasatutakoa zen ama.

84. Amari "omenaldia" laurogei urte betetzean

- **Erref:** BER-318/059
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 01:07:35. **Bukatu:** 01:09:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amari oparia egin zioten laurogei urte betetzean. Familia osoa elkartu eta oturuntza egin zuten. Egongelan dagoen erretratua ere ordukoa da, Pedro Luis Ormazabalek egina.

85. Bilbo eta Bartzelonako bonbardaketetan beldur handiena

- **Erref:** BER-318/061
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 01:09:28. **Bukatu:** 01:11:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Castroko baserri batean egon ziren ihesi joanda (Mioñon). Behi-zain egoten

ziren mendi punta batean eta handik Bilbo bonbardatzen ikusten zuten. Bartzelonan zeudela ere bonbardatu izan zituzten, eta babeslekuetara arin joan behar izaten zuten. Handik mugara arteko ihesa ere beldurgarria izan zen.

86. Amamaren ustez, hobeto ibili ziren ihes egin zutenak geratu zirenak baino

- **Erref:** BER-318/062
- **Iraupena:** 0:02:17. **Hasi:** 01:11:24. **Bukatu:** 01:13:41
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Amamak esaten zuen okerrago ibili zirela Bergaran geratu zirenak ihesi joan zirenak baino. Gorri fama zutenak gogor hartu zituzten frankistek lehen momentuan. Ihesalditik etorri zirenean, berriz, San Antonion ez zuten arazorik izan. Luciari lagun karlista batek esaten zion aitak sartu zuela bera kartzelan (gerra sortu zutenean herriko karlista nabarmenenak atxilotu zituzten). Isidro "Pote"ren salaketa xelebreagatik sartu ei zuten Luciaren aita kartzelara.

87. Mutil errepublikanoa frankistek garbitu Angiozarren

- **Erref:** BER-318/064
- **Iraupena:** 0:00:28. **Hasi:** 01:13:58. **Bukatu:** 01:14:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Mutil errepublikano bat harrapatu zuten ezustean frankistak Bergarara sartu zirenean, eta Angiozarren garbitu zuten. Luciaren amamak oso gogoan zuen gertakizun hura.

88. Aitak, antiklerikala izan arren, elizaren ondasunak errespetatzeko agindu zuen

- **Erref:** BER-318/066
- **Iraupena:** 0:02:16. **Hasi:** 01:15:09. **Bukatu:** 01:17:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Aitaren anaia fraidea zen. Gerra irten zenean, etxean babestu nahi izan zuten, baina ordurako Eskoriatzako baserri batean zegoen ezkutatuta. Ihesalditik etorri zirenean, Bergarako mojek esan zioten Luciari beren aitak, komisario politikoa gerra denboran, komentuak eta elizak ez ukitzeko agindua eman zuela. Aita kleroaren aurkakoa zen, baina ez zen haien ondasunak hondatzearen aldekoa.

89. Hainbat fusilatu Bergaran

- **Erref:** BER-318/067
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 01:17:25. **Bukatu:** 01:18:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Osintxun hainbat lagun fusilatu zituzten frankistak sartu zirenean. Bergaran bakarra, Jaxinto "Bonbulu".

90. Don Serafinen katekesiak arrakasta itzela

- **Erref:** BER-318/069
- **Iraupena:** 0:01:43. **Hasi:** 01:20:05. **Bukatu:** 01:21:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

Don Serafin San Antoniora etorri zenean katekesia jarri zuen martxan, eta arrakasta itzela izan zuen. Ikastaro bukaeran sei autobus joaten ziren Donostiara egun pasa. Luciak sakristiako ardura zuen eta oraindik ere badu. Utzi nahi luke, baina inork ez ei du soldatarik gabeko enplegurik nahi. Eliza berria auzotarren diruarekin egin da, eta hori San Antoniok duen famarekin.

91. Don Serafinek hasieran sermoirik ez, beldurragatik

- **Erref:** BER-318/071
- **Iraupena:** 0:01:00. **Hasi:** 01:22:50. **Bukatu:** 01:23:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):**Laburpena:**

Doan Serafinek asko egin zuen auzoagatik. Hasieran ez zuen sermoirik egiten, gaizki interpretatuko zuten beldur zelako. Desterratuta etorri zen Trintxerpetik, eta auzoko jaun eta jabe egin zen. Behartsuendako edo presoendako izaten ziren askotan meza-diruak.

92. Bergararik Donostiara ibilaldia Don Serafinekin

- **Erref:** BER-318/072
- **Iraupena:** 0:01:37. **Hasi:** 01:23:50. **Bukatu:** 01:25:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak

Laburpena:

Ikastaro amaierako ibilaldia egiten zuten Donostiara. Igeldora igo, barkuan ibili..., primeran pasatzen zuten. Zine-kameraz ibilaldia grabatu eta gero San Antonioko tabernetan ikusten zituzten pelikulak. Trintxerpen ere oso estimatua zen. Bergarara etorri ziren handik hainbat autobus bisitan. Emakume galiziar bat kexu zen, apaiza harrapatu zietela eta.

93. Luciaren aitak udalari zuzendutako agiria elizari laguntzak ukatzeko eskatuz

- **Erref:** BER-318/073
- **Iraupena:** 0:00:25. **Hasi:** 01:25:27. **Bukatu:** 01:25:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Luciaren aitak udalari agiria zuzendu zion, elizari laguntzak ukatzeko eskatuz. Dokumentu haren grabazioa.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-11-27

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com